

Bör fosterfördrivning straffas?

Av OTTO GRIMLUND.

Scen: En domstolslokal.

Framför skranket står en ung kvinna av arbetareklassen. Hennes ansikte, annars vackert och vekt, är förstört av tårar, ögonen äro rödkantade, kring munnen ligger ett bittert drag. Anklagelsen uppläses. Man har upphittat liket av ett foster på ett undangömt ställe å den gård, där flickan tjänte. Fosterfördrivning eller barnamord var det, vilketdera var man inte säker på. Den skyldiga häktades och erkände genast. Hon hade med löfte om äktenskap haft umgänge med en ung man. Denne försvann emellertid när följder började märkas. Föräldrarna var döda. Husbondefolket var religiöst, och i slikt fall utan förbarmande. Ingen i hela världen hade hon att vända sig till. När barnet kom till världen skulle det och hon knuffas ut, få slag och hugg och för dem bägge skulle livet bli ett helvete. Så skedde det... Med tårar i hjärtat, men med fast mod hade hon gått till handling...

Åhörarna ryste. Folket stenade, tidningarna stenade: Dom över den liderliga, den skändliga, barnamörderskan, hedningen som skämmer ut det kristna samhället, dom, dom, dom...

Scenen är densamma som förr vid ett annat tillfälle.

Nu står framför domarbordet en gammal kvinna i enkla, mycket enkla kläder, utmärglad, böjd av årens arbete och slit. Fem barn har hon fött till världen. Och hon och hennes man, en hantlangare, ha dragit sig fram så gott de kunnat. Men fick mannen smaka sprit blev han vild och oregerlig. Då fick hustrun bara lyda. Vid ett sådant tillfälle hände nog olyckan. Så kände hon efter en tid att hon bar ett nytt liv under hjärtat. Och ångesten grep henne. Hon kände att den barnsängen skulle hon aldrig överleva, intensivt kände hon detta. Hur skulle det gå för de 3 minsta, när hon var borta? Ja, resultatet blev att han med tunga steg vandrade till en av bakgatornas barnmorskor, som hjälpte henne. Upptäckt och skräck. Och nu stod hon här.

Den goda pöbeln i det skenheliga kapitalistiska samhället tjöt av låtsad skräck, tidningarna, talade om "moralisk ruttonhet inom arbetareklassen", etc.

Ja, det där är två små exempel på dessa snart alldagliga historier om fosterfördrivning och barnamord. Många äro de kvinnor, som tungt straffade för sådana brott lever sitt liv bak fängelsernas murar. Och vad värre är, det är så få som känna, inte medömkan med dem, men som känna att det skett dem en uppenbar orättvisa.

att de äro oskyldiga och att portarna till friheten och ljuset genast borde öppnas för dem. Det är ett ännu mycket lite omdiskuterat spörsmål: bör fosterfördrivning straffas? Här hemma är det bara ett litet, litet fåtal modiga män och kvinnor, som djärvt slå ett slag för att få fram denna fråga i dagsljuset, få den ventilerad. Ute i Tyskland har man litet mera börjat sysselsätta sig med frågan. I Danmark diskuterades den i fjol på en kriminalistkongress, å vilken flera av deltagarna, ansedda och lärda män, hävdade den uppfattningen, att fosterfördrivningen ej bör straffas. Och i Norge har bland andra fru Katti Anker Möller och fru Nini Roll Anker vid upprepade tillfällen i frimodiga ordalag trätt i breschen mot dumma män och ännu dummare kvinnor för samma åsikter som de danske lärda.

Men det behövs mer än vad hittills har skett, att man i denna fråga söker ändra rådande uppfattningar, söka reformera sinnena. Rådande uppfattning? Vilken är det? Ja, det var särskilt den saken, som satt pennan i handen på mig. Och närmast är jag manad till att säga några ord i detta ämne genom de ord av fru Nini Roll Anker, som jag läste för någon månad sedan.

Hon trodde sig ha gjort den iakttagelsen, att för de äldre kvinno- och kvinnorna är varje försök att lyfta på slöjorna av skenhelighet, pryderi och smuts ett bud från något som deras vestalinstinkter vänder sig bort från med avsky och hon förklarar detta ha en dubbel orsak. För de flesta av det gamla släktledets kvinnor ligger allt som angår könsförhållandet i kyrkans och den kristliga mans-moralens slag-skugga. Allt vad vi kalla erotisk lidenskap, erotisk livsglädje, kroppslig kärlekslycka och naturdrift, det har för dem syndens märke på sin panna. Och varje försök, det må vara av konstnärlig eller social-reformatorisk art, att söka klargöra en eller annan sida av förhållandet mellan könen är dem främmande. Kvinnorörelsen har ofta, påstår fru Anker, i sin strävan att skaffa kvinnan samma ställning som mannen sökt se bort från könsförhållandet. Lika lön för kvinnor och män, samma tillträde till alla platser för bägge könen, det har ju varit tvenne mycket predikade teorier, och därav följer, att de helst inte velat höra talas om de hinder naturen lagt i vägen. Men säger fru Anker vidare detta — medvetna eller ej — förbi-seende av en faktor, som varje kvinna av arbetareklassen dagligen måste räkna med och som vår tids unga dryfta och ta ståndpunkt till, detta är den innersta orsaken till att kvinnorörelsen ofta för arbeterskorna synts vara ett överklasspåfund eller en enbart teoretisk rörelse.

Detta är vad fru Anker kommit till insikt om.

För många står det redan tydligt och klart, att fosterfördrivning ej bör straffas. Var och en må råda över sin kropp. När en kvinna sätter sitt eget liv på spel för att slippa sätta till världen ett barn, som, det vet hon redan, blir träl och slav, ja, kanske värre än så hela livet igenom, när en kvinna gör detta — med motiv som äro starkare än fruktan för döden — då må skriket förstummas, då må vi tysta böja huvudet i undran och — varför inte? — i aktning för detta stora.

Det synes mig, som om en diskussion i dessa saker skulle kunna ränsa luften, skingra osundhet och tränga undan vestalers hesa skrin. Det synes mig vidare, som skulle dessa frågor alltför litet beaktas av våra socialistiska kvinnor. Här kan ni arbetets kvinnor verkligen resa en stark och stor opinion, här kunna ni, om ni vill, slå ett slag för alla dessa tusende olyckliga och ni kan även få tillfälle att i hjärt sken mot varandra ställa kapitalistsamhällets hycklande jesu-moral och den samhällsmoral, efter vilken frie män och kvinnor bör handla.

Lagberedningens förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning.

Av advokat Georg Stjernstedt.

II.

Huru har nu lagberedningen sökt lösa de problem som skilsmässolagstiftningen uppställer?

Vad först angår det fall, då båda makarna äro överens om att skiljas, fastslår förslaget den princip, som ju redan vunnit hävd i praxis, nämligen att makarna skola vara berättigade att erhålla skilsmässa. Proceduren skall för sådant fall vara den, att makarna först hos domstol begära separation. Med separation menas ungefär detsamma som den nuvarande "skillnaden till säng och säte", d. v. s. sammanlevnadens hävande, dock har separation, som alltid skall gälla tills vidare, gjorts mera radikal, i det att förmögenhetsgemenskapen fullständigt upphäves, i det närmaste på samma sätt som sker vid boskillnad, d. v. s. den gemensamma egendomen delas (sedan de skulder, för vilka denna egendom häftar, blivit betalda), all egendom som tillfaller make eller separationsdom skall vara hans eller hennes enskilda egendom, hustrun förvaltar sin egendom själv o. s. v. Man kan fördenskull säga att det föreslagna institutet "separation" utgör en sammanslagning av skillnad till säng och säte och boskillnad. Äro makarna redan förut boskilda, sker naturligtvis ingen ändring i förmögenhetsförhållandena vid separation.

Innan domstol dömer till separation, måste emellertid medling mellan makarna ha företagits. Denna med-

ling, som avser att åstadkomma försoning mellan makarna, motsvarar kyrkohövdens eller kyrkorådets varning och skall företagas av präst inom svenska kyrkan eller främmande trosamfund eller av häradshövding eller magistratsledamot eller av annan person som av häradshövding eller borgmästare förordnats. Har sådan medling ej skett, då mål om separation förekommer till handläggning, skall i regel målet uppskjutas till annan dag för beredande av tillfälle till medling. Domstolen förordnar lämplig person till medlare, och makarna skola av medlaren kallas att sammankomma inför honom. Hörsammas ej kallelsen eller har av annan orsak medling ej skett före den dag till vilken målet blivit uppskjutet, äger vidare uppskov för medling icke rum, såvida icke båda makarna begära det.

Alltså: makarna böra frivilligt anhålla om medling innan de begära separation, därest de icke vilja få separationsdomen uppskjuten. Men om de låta bli att inställa sig för den medlare som domstol utsett, så går det sedan lika bra att erhålla separation ändå. På så sätt kan medlingen undvikas, vilket visar att lagberedningen inte fäst någon större vikt vid densamma. Det synes dock som om, då det gäller att hindra överilade eller lättsinniga skilsmässor, just medlingsinstitutet skulle vara av den allra största betydelse. Erfarenheten torde också visa att ingripandet av en förständig medlare i rätt tid mången gång kan åstadkomma försoning och därigenom hindra makar från att skiljas.

Ha makarna varit separerade ett år och är sammanlevnaden ej heller där-efter upptagen, skall domstol döma till definitiv skilsmässa på yrkande av endera maken.

Beträffande barnens vård stadgar förslaget att domstolen, när separation eller äktenskapsskillnad meddelas, tillika skall förordna vilken av makarna som skall ha barnen i sin vård eller, om ej alla barnen böra vara i ena makens vård, huru de skola delas mellan makarna. Domstolen har därvid att rätta sig efter makarnas överenskommelse, så framt den ej är uppenbart stridande mot barnens bästa. För de regler som gälla, om makarna inte komma överens, skall här nedan redogöras i samband med skilsmässa på den enas yrkande mot den andras bestridande.

Om ena maken önskar skiljas, men den andra motsätter sig skilsmässa, måste den skillnadsyrkande maken åberopa och bevisa att viss i lagen närmare bestämd skilsmäsoanledning föreligger. Lagberedningen har alltså icke upptagit principen fri skilsmässa, varmed torde kunna betecknas rätt för ena maken att, om han bestämt vill skiljas och givit denna sin vilja tillkänna på ett sätt, som utesluter överilning, blott på sådan grund erhålla äktenskaps-skillnad mot andra makens vilja.

Av de olika föreslagna skilsmäsogrunderna äro somliga endast av den verkan att de medföra rätt att till en början vinna separation; skilsmässa kan i sådana fall erhållas först efter det makarna varit separerade ett år. Dessa fall anges i lagförslaget på följande sätt: "Gör ena maken sig skyldig till grov försummelse av sin plikt att försörja andra maken eller barnen, eller åsidosätter han eljest i märklig mån sina plikter mot dem, eller är han hemfallen åt missbruk av rusgivande medel, eller för han ett lastbart liv, äge andra maken vinna separation, där ej sådana omständigheter föreligga, att det ändock skäligen kan fordras att han fortsätter samlevnaden.

Har på grund av stridighet i lynne och tänkesätt eller av annan orsak uppstått sådan söndring mellan makarna att sammanlevnadens fortsättande skäligen icke kan fordras, äge envar av dem vinna separation; dock må, där ena maken huvudsakligen bär skulden till söndringen, ej mot den andres bestridande dömes till separation, med mindre synnerliga skäl därtill äro."

Förslaget förutsätter alltså att det i vissa fall "skäligen kan fordras", som det heter, att en person fortsätter sammanlevnaden med make som t. ex. är hemfallen åt missbruk av rusgivande medel eller för ett lastbart liv eller visat sig ha våldsamt sinnelag (vilket sistnämnda lagberedningen i motiven upptar såsom exempel på att make "i märklig mån åsidosätter sina plikter mot andra maken eller barnen").

Denna del av förslaget kan bestämt anses innebära en försämring mot nu gällande lagstiftning och praxis, ty nu torde dock k. m. t utan tvekan medge skilsmässa exempelvis vid drycken-skap och våldsamt sinnelag.

Men än betänkligare är den punkt av förslaget, som innehåller att den make som huvudsakligen bär skulden till söndring mellan makarna icke kan erhålla separation, även om söndringen är så svår att det, efter lagförslagets egna ord, icke skäligen kan fordras att sammanlevnaden fortsättes. Endast om "synnerliga skäl" därtill äro, medges domstolen här att mot andra partens bestridande döma till separation.

Frånsett det mindre lyckade i själva formuleringen, som ju indirekt utsäger att makar i vissa fall skola fortsätta sammanlevnaden, även om det ej skäligen kan fordras att de skola göra det (!), innebär denna punkt att lagen för fel, begångna inom ett äktenskap, stadgar ett straff, som i många fall säkerligen icke kommer att stå i skäligt och rimligt förhållande till förseelsen.

Detta utgör ett avgjort reaktionärt steg, som bryter den mera fria utveckling i riktning mot fri skilsmässa, som under senare tid gjort sig gällande och som medgivit en make skilsmässa även om han allena varit skulden till oenigheten. Men enligt lagberedningens förslag är det inte nog med att göra en

åtskillnad mellan den som har skuld och den som är utan skuld, utan här skall domstolen företaga en mätning och vägning av skulden, därest sådan förefinnes hos båda makarna, för att komma till uppfattning om vilken av makarna som huvudsakligen bär skulden till söndringen. Att en sådan mätning och vägning måste komma att i många fall ge högst subjektiva och godtyckliga resultat, behöver man inte känna våra domstolar och vår processordning för att förstå.

Lagberedningens olyckliga reformtanke om införande av begreppet huvudsaklig skuld påträffas även i andra punkter av förslaget. Sålunda "må", heter det, "där ena maken huvudsakligen bär skulden till separationen, den andra ej förpliktas ge underhållsbidrag, med mindre synnerliga skäl därtill äro". Detta innebär en försämring för hustrun vid jämförelse mellan separation och den nuvarande skillnaden till säng och säte, ty vid skillnad till säng och säte är hustrun berättigad till underhåll, t. o. m. om hon ensam är vållande till oenigheten. Likaså spelar begreppet huvudsaklig skuld en roll i fråga om den skyldighet att lämna underhållsbidrag åt fränskild make, som lagberedningen föreslagit och som tillhör en av förslagets obestridliga förtjänster. I förslaget heter det: "Varda makar skilda i äktenskapet, och finnes den ena efter skillnaden bliva i behov av bidrag till sitt tillbörliga underhåll, äge rätten ålägga andra maken utgöra sådant bidrag, efter ty med avseende å hans förmåga samt övriga omständigheter prövas skäligt. Underhållsbidrag må likväl ej tillerkännas make som huvudsakligen bär skulden till skillnaden. Träder den berättigade i nytt gifte, skall bidrag ej vidare utgå".

Som man ser må underhållsbidrag ej tillerkännas make, som huvudsakligen bär skulden till skillnaden. Detta innebär utan tvivel att i många fall hustrun i fråga om skilsmässa alltjämt kommer att bli lika beroende och rättslös som hon hittills har varit, på grund därav att hon ej har rätt till underhåll. Detsamma som sades i fråga om rätt till separation torde för övrigt gälla om sambandet mellan den huvudsakliga skulden och underhållet, nämligen att underhållets förlust blir ett straff, som ofta icke kommer att stå i rimligt förhållande till den omständigheten att ifrågavarande make i övervägande grad felat inom äktenskapet.

Begreppet huvudsaklig skuld äger enligt lagförslaget betydelse även i fråga om rätten till barnen. Härutinnan föreslås visserligen att om makarna inte komma överens i denna punkt, bestämmer domstolen "efter ty med hänsyn närmast till barnens bästa finnes skäligt", men äro båda makarna lika skickade att vårda barnen och bär ena maken huvudsakligen skulden till separationen eller äktenskapsskillna-

den, "vare den andra närmast därtill". Även här kan framhållas att det kan bli disproportion mellan de fel, vartill den övervägande skyldige gjort sig skyldig och det lidande som förlusten av barnen kan för honom eller henne innebära. Hans eller hennes fel skulle dock, även utan en dylik bestämmelse, bli tillbörligt beaktade då det gäller att bedöma vem som är lämpligast ha barnen i sin vård.

Förslaget innebär för övrigt en försämring mot gällande lag i fråga om vårdnaden av barnen under skillnad till säng och säte såtillvida att om för närvarande båda makarna äro vållande till oenigheten och båda lika skickade att vårda barnen, äger domstolen efter omständigheterna pröva vem som bör tillerkännas barnet; domstolen är icke bunden av synpunkten, vem av makarna som bär huvudsakliga skulden till oenigheten.

I fråga om rätten till barnen synes f. ö. som om det skulle varit lämpligt att i lagen uttryckligen ålägga domstolen att även ta hänsyn till föräldrarnas intresse av att ha barnen hos sig. Det kan ju exempelvis vara så att fadern hyser relativ likgiltighet för barnen, medan dessa för modern äro snart sagt allt vad hon äger. Även om i ett dylikt fall fadern måhända skulle synas något litet lämpligare att omhänderha barnens uppfostran, kunde det vara mera humant och i det hela mera tillfredsställande att lämna dem åt modern.

Som en ytterligare invändning mot skuldbegreppets betonande i lagförslaget torde också böra framhållas, att det utan tvivel av många bland våra domstolar skall räknas en make till last om han eller hon upphört att för den andra hysa sådana känslor som böra råda mellan äkta makar. Likaså skall nog vägran till könsungänge räknas hustrun till last, om hon ej kan visa sådana skäl därför, som av vederbörande anses giltiga. En dylik uppfattning innebär visserligen för envar, som ägnat dithörande ting närmare eftertanke, en orimlighet eller en råhet, men man torde icke kunna hos alla våra domare påräkna sådan eftertanke. Skall skuldbegreppet verkligen ha någon plats i fråga om oenighet mellan makar, vilket i och för sig synes oriktigt, synes man i allt fall böra fordra att i lagen den ståndpunkt uttryckligen hävdas, att upphörande av makes sympati gentemot den andra icke kan läggas den förra till last, samt att en hustru skall tillerkännas kroppslig integritet även i den mening, att det aldrig kan räknas henne till last att hon undandrar sig könsungänge. (Det sistnämnda skall naturligtvis även gälla för mannen.)

Vad slutligen angå de fall då, enligt förslaget, skilsmässa skulle kunna erhållas direkt, utan föregående separation, återfinnes begreppet huvudsaklig skuld i det fall att sammanlevnaden mellan makar på grund av söndring

varit hävd i 3 år. Här kan nämligen skilsmässa i regel erhållas, men "där ena maken huvudsakligen bär skulden till söndringen, må ej mot den andras bestridande dömas till skillnad, med mindre synnerliga skäl därtill äro".

Av övriga grövre fall med verkan att skilsmässa direkt kan erhållas skall här blott nämnas en nyhet av visst intresse. "Har make", heter det, "som lider av könssjukdom i smittosamt ske- de, med vetskap eller misstanke därom genom könsungänge utsatt andra maken för fara att bli smittad, äge denne vinna skillnad i äktenskapet, utan så är att han med vetskap om faran låtit utsätta sig därför. Dock må ej dömas till skillnad, med mindre talan därom anställes inom sex månader från det maken fick veta att han blivit utsatt för smittofara, ej heller där maken ej blivit smittad och sjukdomen, innan talan anställes, upphört att vara smittosam."

Huvudtanken i denna nyhet är ju god, men nog förefaller det stötande att make, som blivit föremål för en så hänsynslös, brottslig behandling från andra makens sida som att utsättas för venerisk smitta, icke skall kunna påkalla skilsmässa, blott därför att det händelsevis gick bra och att den brottslige också tillfrisknat. Man skall vara bra ängslig för skilsmässomisbruk för att icke i dylikt fall tillstämja skilsmässa.

En överdriven fruktan för att låta människor, som råkat i ett olyckligt äktenskap eller blivit illa behandlade av sin äkta make, få tillfälle att utan alltför mycket omständigheter erhålla skilsmässa är just vad enligt min mening karaktäriserar lagberedningens skilsmässoförslag, förutom den både ur teoretisk och praktisk synpunkt olyckliga nyheten med den huvudsakliga skulden.

(Forts.)

Internationella kvinnodagen i Sverge

har i vårt land firats i stor utsträckning. Det är alldeles tydligt att idén nu slagit helt igenom bland våra soc.-dem. kvinnoklubbar och troligt är att till kommande år dispositioner skola kunna vidtagas långt i förväg, för att vinna bästa möjliga tillslutning. Minst ett 20-tal klubbar ha avhållit möten eller fester.

Vi kunna med den allra största glädje anteckna, att klubbarnas egna medlemmar eller ordf. löst uppgifterna som talare. Dessutom ha flera manliga partikamrater välvilligt stått oss bi och även F. K. P. R:s medlemmar ha lämnat sin medverkan.

Ur rapporterna och insända referat göres här en liten axplockning, då det skulle taga för mycket utrymme att medtaga allt.

I Stockholm hade V. U. anordnat möte i Folkets hus A-sal, som blev besatt till sista plats — och litet till, skrev Soc.-Dem:s ref. Efter musik och hälsningstal av V. U:s ordf.

besteg hr Branting talarestolen, mottagen av publiken med en ovationsartad hälsning.

Hr Branting avtackades även med applåder, som aldrig ville sluta, varefter fröken Maria Schildknekt mästerligt föredrog dikter av Strindberg, Rydberg och Stjerne.

Ute i landet firades kvinnodagen av resp. kvinnoklubbar å följande platser, som V. U. fått kännedom om. I Eskilstuna: talare fru Nanny Grenander; i Västerås: fröken Anna Lindhagen; i Karlstad: fru Gerda Hellberg; i Oxelösund: hr Albin Weidenhajn; i Boxholm: hr Gustav Möller; i Nynäshamn: fru Ruth Gustafson; i Lysekil: fru Agnes Söderqvist; i Ystad talade ordf. Två nya medlemmar och en insamling, som gav 5 kr. till fredsmonument på Kölen. Ystads kvinnoförening sänder en hjärtevarm hälsning till alla kvinnoklubbar och Morgonbris läsarinor landet runt. I Malmö talade fröken Mathilda Holmgren, vars föredrag, som välvilligt ställts till Morgonbris förfogande, vi införa i ett kommande nummer. I Trelleborg hölls föredrag av hr M. Jensen och i Furulund talade allas vår Elma Danielsson. I Linköping hölls talet av kamrat fru Hulda Nyman.

Glad, som om jag ännu kunde hoppas på syndernas förlåtelse, läste jag i Arbetet att Åhus-klubben hade firat kvinnodagen. Under teknad hade nämligen i uppdrag att söka skaffa talare, men det gick om inte på grund av att kungl. maj:t icke behagade upplösa den gamla riksdagen efter våra beräkningar. Nu talade där hr Otto Grimlund. Bjuvs kvinnoklubb hade möte med uppläsning och sång och vill genom Morgonbris uppmana arbetarkvinnorna att sluta sig till våra klubbar och minnas att enighet ger styrka.

I Norrahammar talade hr S. G. Lorén från Huskvarna; i Ronneby fru Augusta Tonning och i Karlshamn fröken Hultqvist från Sölvesborg. Från Luleå skrives att de särskilt inbjudit arbetarkvinnor och tjänarinnor. Fröken Anna Svensson talade. Dessutom förekom smärre anföranden, varmed kvinnorna uppmanades gå med i våra klubbar, med vår egen klass och vårt eget parti.

I Kiruna talade hr J. Hallberg. I Malmberget har rapporterats möte, men ej något talarenamn.

Samtliga möten synas varit väl besökta och på alla platser har det av V. U. utsända i Morgonbris nr 3 införda resolutionsförslaget antagits.

Från ännu flera håll antecknas nya medlemmar vunna och det samlade intrycket blir, att vår kvinnodag 1914 kan bli för oss till ett ljus och vackert minne.

A. Ö.

Soc.-dem. kvinnokongressen i Stockholm kommer att äga rum först i juli månad. Motioner skola insändas till V. U. före 15.de maj, och uppmanar red. att de böra inkomma i rätt tid för att kunna inflyta i juninumret.

Insänd betalning för Morgonbris!

Talet författas.

Å Tidens förlag har utkommit en briljant samling teckningar av Starckenberg till »H. Maj:t Konung Gustaf V:tes tal till Bondetåget». Ovanstående jämte teckningen å sid. 1 äro hämtade därur. Pris endast 40 öre.

Den tredje internationella socialistiska kvinno- och arbeterskonferensen äger rum i Wien d. 21 och 22 augusti. Ämnen för överläggning: kampen för rösträtt för kvinnor, skyddslagstiftning och sociala åtgärder till skydd för mor och barn, levnadsförhållandenas fördyrning.

Ang. denna kongress ligger V. U. i korrespondens med det internationella sekretariatet.

Redogörelse över de olika ländernas rörelse skall insändas före 15:de maj. Bra vore om från oss ej endast pappersredogörelse kunde insändas utan att vi även kunde sända representant.

För att förbereda konferensen och definitivt uppgöra program samlas ombud för olika länder i Berlin i april. Även till detta möte har Sveriges socialdemokratiska kvinnor mottagit inbjudan att låta sig representeras.

Rekvirera majnumret i tid!

För klubbmötena.

Diskussioner.

I allmänhet vill man gärna ha diskussion på klubbmötena, detta ger både omväxling och träning till att utforma tankarna. Även ger oss diskussioner en viss vana vid parlamentarisk ordning. Men det kan även bli orsak till missförstånd och splittring inom föreningarna och en hel del medlemmar ha lämnat organisationen för ett eller annat diskussionsinlägg. Detta beror säkerligen på vår ovana att bland en samling människor ge uttryck åt våra tankar samt en viss personlig läggning av diskussionen, som gärna vill hänga med nästan överallt. Det är dessa missförhållanden jag ämnar något beröra i dessa rader.

Ofta söker man få diskussionsfrågor endast för diskussionens skull, sak samma vad det blir, och så kan man få frågor utan det minsta intresse vare sig för medlemmarna själva eller för eningen och frågor av samma innehåll med olika formuleringar komma igen

Vallitteratur.

I dessa dagar har, som aldrig förr, över vårt land i milliontals ex. vält en mångskiftande vallitteratursflod; ända in i de mest avlägsna av obygdens backstugor har den trängt på gott och på ont. Från högerens smutsigaste valögner, lämpade för de politiskt mörka bygderna, till arbetarepartiets broschyrer över riksdagsdebatterna de minnesrika februaridagarna.

Vi kunna naturligtvis inte sysselsätta oss med denna litteratursflod utan vilja endast omnämna några broschyrer, som utkommit på Tidens förlag av mera bestående värde och vilka i koncentrerad form förträffligt måla situationen. Till ex. Hj. Brantings artiklar i Soc.-Dem. över författningsstridens innebörd; kraftigt och spirituellt skrivna verka de här sammanförda som ett värdefullt tidsdokument. Pris 10 öre.

I en annan broschyr äro riksdagsdebatterna över krisen och den nya regeringens mottagande sammanförda och med sina fullständiga referat över såväl tal som inkast, applåder o. d. verka de här på ett helt annat sätt än ett vanligt tidningsreferat. Där får man ordagrant läsa de storstilade talen av Branting och Lindhagen samt f. ö. hela den intressanta debatten. Pris 10 öre.

Den värdefullaste av samtliga valbroschyrer är utan gensägelse dock en bok på 80 sidor av Martin Koch, kallad Februaridagarna 1914, där i ett antal skisser förf. behandlar olika sidor av krisen, men vars höjdpunkt är nådd i skildringen av det stora arbetartåget. En gripande, storslagen och högtidlig stämning fångar här både författaren och läsaren och höjer den lilla skildringen till en pärla av äkta, djup stämning och konst. Denna bok kostar 30 öre.

Dessa broschyrer finnas även till dyrare pris i praktupplagor.

A. V.

möte efter möte. Det är naturligtvis frågan och meningen i den som skall vara huvudsaken.

Ibland kan det klagas över att man inte begriper eller kan fatta ståndpunkt i en fråga och därför vill man ej befatta sig med den. Det är naturligtvis i detta fall så mycket större orsak att ta opp en sådan fråga till diskussion, det är ju meningen att vi ska lära oss, och kunna vi inté själva komma till rätta med frågan ha vi den största orsak att söka hjälp hos dem som äro mera tränade än vi.

När vi sedan skola diskutera skulle jag vilja föreslå att vi, innan vi komma till mötet, teckna upp vad vi tänka på ett papper (frågan bör, om möjligt, bekantgöras före mötet). Alltid ha vi någon tanke och vi kanske då kunde komma ifrån dessa ständiga »vittnesbörd» om oss själva, som nästan överallt användas i stället för diskussion.

Vår egen erfarenhet bör kunna hjälpa oss till ett omdöme om en sak, men

behöva vi därför stå och »vittna» om alla möjliga detaljer ur vårt eget liv, som alls inte angå någon annan?

Det är genom denna *personliga* läggning av diskussion som så mycket obehag åstadkommits. När var och en sökt tänka självständigt då kunna olika uppfattningar kanske få uttryck, men inte när vi bara skola vänta och höra vad inledaren eller den och den säger. Ett ex. på hur en diskussion kan förvrängas hörde jag vid ett tillfälle, då en förening diskuterade barnuppfostran. Inledaren hade framlagt en hel del mycket beaktansvärda synpunkter och slutade med ungefär följande: — »Kunde man, när det gällde barnen, följa dessa tankar tror jag att uppfostran inte skulle vara så svår, som den nu synes, men vi kanske lite mera, än vi gör, kan försöka bättra oss. Jag tror att vi alla behöva göra det, själv känner jag mig ibland fullkomligt oduglig som barnuppfostrare.»

Den första, som yttrade sig, började med orden: »Ja, det låter på inledaren som han skulle vara ett riktigt mönster när det gällde att fostra barn, men man kanske inte blir så duktig när man får föda upp 12 st. (eller om det var 14 mins jag ej) som jag gjort, inte vet jag om dom fått någon uppfostran men stora och tjocka är dom så de förslår.»

Det är klart att med sådana inlägg kan aldrig en diskussion ge någon behållning. Mera målmedvetenhet, även om det gäller en till synes ringa diskussionsfråga, mera hänsyn till övriga medlemmar, man kan mycket väl demonstrera sin mening ändå. Absolut förkastlig är taktiken: tänker du inte *det* eller gör du inte *så* har du inte bland oss att göra. Efter sådana utfall saknas alltid någon av medlemmarna. Vårt arbete är inte avsett för några detalj-»trosartiklar» utan för att vinna den ena halvan av arbetareklassen för socialdemokratien.

Agnes Söderquist.

Mod.

Berättelse av *Elna Lindgren.*

(Forts.)

På kvällen samma dag kommer doktor Elliot. Han går in köksvägen, dit han har egen nyckel, och går direkt in till Ellen i sängkammaren, där hon håller på att lägga gossen. Han är en vacker man, ser ut att vara omkring 40 år. Han är lång och välväxt, håret svart, hyn brunartad, rak kraftig näsa, tvärhuggen haka, ögonen skarpa, men goda. En riktig typ för sig.

Ellen står böjd över gossen, men hon ser upp när doktorn kommer, och småler mot honom. Doktorn klappar henne lätt. Så tar han gossen från henne och kramar om honom.

Han avgudar detta barn. Ingen av barnen hemma i hans hem kan jämföras med detta, ingen av dem är så loyande,

Rösta rött!

*Är du redo, kamrat, står du käck på din post i de rödes kampglada här?
Du har svultit ihop till din medborgarrätt! Jaså, rocken på stampen är,
och mor river håret för hyrans skull, och med kläder de små ha det tunt,
och du själv är på vippen att få dig en knäck av ditt ändlösa slit — ah strunt!*

I dag är du mäktig, karl.

Ryck an mot förtryck, som snör!

Ty i dag du barnsrätt i Sverge har

och din röst så god valör

*som en kungadrabants, och du väger upp förtryckarn din svett har gött.
Slå ett slag för rättens och ljusets sak! Gör din plikt och rösta rött.*

*Är du för eller mot det folk, vars id är hjärtslag i Sveas bröst,
som prunkande herrars triumfvagn drar — med prygel och hån till tröst?
Är du för eller mot den kains-hand, som gisslar med Åkarpslag,
som lassar det tyngsta lass på den, som dignande är och svag?*

Står din själ för rätt i brand?

Har du hat för mörkrets färd?

Vill du se ditt kära land

en stormakt i andens värld?

Då gäller att herremakten slå, som folket i armod stött.

Till storms under frihetsfanors vaj! Gör din plikt och rösta rött!

*De höge, de ropa: »Ack och ve, förgäves vi sträcka fram
en broders hand till de rödas här, vi skörda blott hån och skam —
Ja, vi komma med hävor i brodershand, nationens ädla och blom,
och den ringaste dagakarlar har del i vår kärleks rikedom. —»*

Vi ler du, kamrat — med hot?

Ah, kriget med svältens svärd...

En sparkboll för var mans fot,

som stödde på guld sin färd,

du vräktes omkring, och de dinas bröd blev med bittra tårar blött...

I dag är i makt du förtryckaren lik. Gör din plikt och rösta rött!

*De nämna oss ulvar och frat i sinn', de, som smila om kärlek sött,
och slunga de åt oss ett ben ibland, ha de själva gnagt av dess kött.
Är vi ulvar, kamrat, ha vi tänder och klor, om vi bruka dem ej är det skam. —
Vi ha små, som från vetandets bord motas bort för att dö i fabrikernas damm.*

Våra gamla kursas hän

på auktion för lägsta pris;

slik en lön, så grym, så frän,

för ett liv på redligt vis!

Vill du rätta vad vrängt och nedrigt är och dräpa det mörkret fött?

Vill du resa ditt folk ur förtryckets skam — gör din plikt och rösta rött!

*Därhemma, i fattigt bo, går mor, hennes ögon, det lyser i dem,
hon ser mot det Sverge, som komma skall, där var svensk har bröd och hem.
Hon litat på dig, att för landets väl och för rätt du ger öga och hand,
att du hävdar att folkets vilja lag skall vara i Sverges land.*

De förtryckta, skydda, små,

de arma på lidandets stig

och de, som rättfärdighetshungrande gå,

kamrat, de lita på dig.

*Vill du hjälpa dem? Vill du lyfta ditt land, av snöda viljor förött,
till en stormakt i andens fria värld? Gör din plikt och rösta rött!*

Maria Sandel.

(Ur Soc. Dem. d. 27 mars.)

och ingen av dem älskar han så högt. Han älskar denne gosse med en kärlek, som växer sig starkare och oemotståndligare för var dag som går. Och han förstår att denna kärlek till slut skall föra honom från hustrun och hemmet, plocka bort medlidandet med och hänsynen till henne och deras barn samt leda honom till Ellen och Erland, dit han ju rätteligen hör. För visst hör han hit. Här har hans själ vuxit sig fast, endast här lever han fullt, endast här har han hem. I det andra hemmet, det som han kallar för sitt, där är han en orolig, sökande och olycklig främling.

Ellen står och ser på honom hur han leker med gossen, hon förstår så väl vad han skall känna nu. Tårarna komma henne i ögonen. Så säger hon: — Din hustru har varit här i dag.

Doktorn rycker till. — Vad nu då, vem?

— Jo, din hustru.

— Vad ville hon då? — Rösten är en smula osäker.

— Veta vem som är far till mitt barn, svarade Ellen lakoniskt.

— Intresserar hon sig för den saken?

— Ja, hon har hört att du är fadern.

— Såå! Att hon inte kom till mig då.

— Det ville hon inte förrän hon var säker om att så verkligen var förhållandet.

— Och då går hon till dig!

— Ja hon tycker väl att jag är närmast att veta det.

— Ja det är väl så. Doktorn är lugn nu igen, han fortsätter oberörd sin lek med gossen. Ellen går efter en stund fram till honom.

— Du frågar inte vad jag svarade din hustru.

— Nej, det tycker jag är obehövt. Här ges nu inte mer än ett svar på den frågan.

— Såå — vad då?

— Sanningen!

— Skulle du velat att jag sagt den då?

Nu lägger doktorn gossen i hans bädd, han stoppar om den lilje med en ömhet och omsorg, som är ovanlig hos en man. Sen går han bort och sätter sig. Hans svar kommer långsamt, som överväger han noga vart ord.

— Ja, vet du, nu tror jag det är tid på att vi tala om rätta förhållandet för alla som ha med saken att göra. På ett vis har jag handlat orätt som inte gjort detta långt förut, men jag har inte sett klart nog till att förstå detta. Men nu straffar denna orätt sig också. För nu har detta vårt barn tagit mig så helt, att jag lider riktiga kval var stund jag är från det; ja vet du, jag blir halvgalen av svartsjuka när någon talar med mig om dig och ditt barn, och de då nämna någon som de tro vara fadern. Jag vill helt enkelt att människor skola tro mig vara det.

Ellen ser med en underlig blick på honom.

— Du tänker således skiljas för att få Erland?

— Ja, så har jag tänkt.

Ellen står tyst, kämpande en kamp med

Våren.

sig själv. Efter en stund kommer det dovt från henne:

— Honom får du inte mera av för det.

Doktorn spritter till som för ett slag och ser oförstående på Ellen.

— Vad menar du? säger han.

— Det jag alltid sagt. Jag gifter mig inte, även om du gör dig fri.

— Tror du att du skall kunna stå vid denna föresats, även när det blir allvar av.

— Det vet jag att jag både kan och skall. Nu vill jag mindre än förr gifta mig. Barnet är även mig kärt, ja så kärt vet du, att jag inte vill lämna från mig den ensamrätt jag nu har över det, och det blev jag dock tvungen till om jag gifter mig.

— Att du kan, att du näns tala så!

— Jag talar som jag tänker, det är nog min största förtjänst det.

— Skulle du ha hjärta att undanhålla mig dig och barnet, om jag vore fri, säger doktorn tvivlande.

— Ja då, barnet är ju ensamt mitt.

— Ett sånt prat. Du vet att det är även mitt.

— Ja, det är sant. Men ser du, vad du äger i det är så litet, och du är rättslös mot det.

— Nu förstår jag inte vad du menar.

— Det är inte heller gott att förklara. Men jag har aldrig tyckt, och gör det ej heller nu, att du har någon vidare del i min gosse. Om du stått vid min sida,

hjälpit mig bära lidandet och skammen, då hade saken nog varit annorlunda. Men du har endast delat min glädje. Du tror kanske att det varit enbart glädje för mig också? Du har väl så trott när du lät mig vara ensam. Ensam var jag i de svåra stunderna, då när jag längtade efter dig, att mitt stackars hjärta kved i mig, ensam tog jag mot den störtstur av ovilja som mötte mig vid min hemkomst, ensam trotsade jag allmänhetens dom. Var var du då?

— Men du ville själv så ha det, säger doktorn tonlöst.

— Ja, för jag överskattade mig själv, för jag lät dig inbilla mig att jag var kraftig, känslolös. Men så var jag ej. Många, många gånger har jag sviktat under den börda jag självvilligt åtog mig. Åh, vad det var mig bittert att inte kunna säga vem fadern var! Att inte få säga att den man jag satte högre än andra, den jag och alla beundrade, var far till min gosse! Och hur tror du det kändes för mig i mina ensamma stunder, när jag tänkte på dig och visste att du just då satt hos din hustru och dina barn, hos dessa, som hade större rätt till dig än jag och min gosse. I sådana stunder kände jag att gossen var min, ensamt min. Och när jag hörde hur du berömdes, när den kraft och det mod som jag visste du fick av mig, förde dig fram i främsta ledet bland sanningens kämpar, och folk stodo stumma inför din storhet, då led jag avgrundskval för jag ej fick

tala som jag ville. Jubla ut min stolt-
het över dig, ropa ut så alla hörde det:
Han är min! Min! I sådana stunder du
led jag, led som de osaliga lida, led mig
ock till ensamrätt av mitt barn. Och
nu kommer du och vill dela med mig,
nu då endast glädjen är kvar.

— Detta har du aldrig talat om förut!
Doktorn har alldeles sjunkit samman.
Han ser på Ellen som hon vore en annan,
en ny kvinna. Han finner henne också
ny. Alltid har han trott henne om att
vara ovanligt frigjord. Trott att andra
kvinnors tänkesätt och resonemang var
något alldeles främmande för henne.
Och nu hör han att hon hela tiden varit
som de. Fast hon handlat stort och
modigt var hon feg och småaktig i hjär-
tat, och detta var värn. Hon höll ej
måttet.

— Nej, det har jag inte, för jag visste
att du inte gillade dessa tankar, att du
inte skulle förstå ett lidande som kom
av blygsel över modiga handlingar, men
jag har dock känt det hela tiden. Nu
i dag, när din hustru så förtroendefullt
kom till mig, kände jag att nu var min
kärlek till dig förbi. Hon öppnade mina
ögon för det falska och osanna i vårt
förhållande, det som förut synt mig så
höjt över allt lumpet, över all beräkning,
står nu för mig i sitt rätta ljus — det är
smutsigt, ser du. Och du själv, dig som
jag satt så högt, som synt mig så stor,
du är mig nu så liten och obetydlig.
Vad har du egentligen gjort eller vågat
i detta? Du har helt stora fordringar
på mig, mod och styrka skulle jag visa,
men du, du dolde dig. Du har handlat
fegt. Du skulle skiljt dig och givit henne
tillfälle att skaffa sig en ny lycka.

— Det hade hon aldrig gjort.

— Det vet man inte, men nu är det
dock för sent, nu är hon gammal.

— Kanske är det så som du säger.
Men ett vill jag opponera mig mot. Feg
har jag inte varit. Det har inte varit
fruktan för min egen del som kommit
mig att handla som jag gjort. Nej, jag
har känt ansvaret för den kvinna som
jag gjort till min hustru. Hon var svag
och skulle brutits, hennes liv skulle öde-
lagts om hon förlorat mig på detta sätt.
I en stund av kärleksyra band jag henne
vid mig. Jag var allt, nästan mer än
livet för henne. Sådant förpliktar, åt-
minstone för en man som inser att han
måste bära konsekvenserna av sina hand-
lingar. Men så långt att jag själv måste
avstå från all lycka för att skydda henne,
så långt har jag aldrig ansett mina för-
pliktelser borde föra mig. Därför så när
jag träffade dig, och jag då insåg att du
var den kvinnan, som skulle varit min
hustru och att vi båda behövde var-
andra, och du därtill var stark och mo-
dig samt kunde bära ensamheten, vek
jag ej undan. Skulle jag då gjort det?
Så kan jag ej tro, detta så mycket mindre
som du alltid sade att du ej ville gifta
dig. Och att barnet blev, det var du
själv som ville. Jag skulle aldrig velat
att du fått ett barn om du ej själv velat
så, samt sagt dig ha mod att ensam
trotsa världens dom över ditt handlings-
sätt.

— Jag har aldrig ångrat barnet, det
är dig jag ångrar. Jag tycker mig ha
gett dig så mycket, du har fått allt. Men
vad har du gett?

— Jag har givit så mycket jag kunnat
ge, säger doktorn sakt. Du har fått
min kärlek, du har fått mina tankar, du
har fått vad ingen annan kvinna fått av
mig, del av mitt innersta jag, del av min
själ. Du har fått mig så helt som sällan
en kvinna får en man. Jag arbetar för
dig, lever för dig. Det enda jag inte
kunnat ge dig har varit platsen vid
min sida, inför världen, därför att denna
plats var upptagen förut av en svag,
bräcklig varelse, som förlorat allt fotfäste
i livet, om hon yisats bort från denna
plats. Men nu erbjuder jag dig denna
också, och när du fått den, då har du
fått allt vad jag kan ge, allt vad någon
människa har att ge. Hela mitt åter-
stående liv vill jag ägna dig, jag skall
söka få dig att glömma vad du lidit för
min skull.

— Det är för sent nu, och förresten,
detta vill du inte för min skull utan för
barnets. Det är Erland som du fruktar
att förlora.

Doktorn går oroligt fram och åter över
golvet. Han förstår inte detta. Ellen
pratar hit och dit. Hon säger sig ha
lidit, att hennes kärlek är slut, säger att
hon blygs över deras förhållande, att hon
lider av människornas dom, men på
samma gång vill hon inte göra det enda
som skulle blidka samhället. gifta sig.
Vad är det egentligen — vad menar hon?
Så säger han:

— Vad är det med dig Ellen? Du
kommer med hårda ord, du förnekar vår
lycka. Vi ha dock varit ovanligt lyckliga.
Du förebrår mig det förflutna, att jag
inte skiljts. Aldrig under dessa år har
du begärt det av mig. Varför har du
inte det, när du säger att du önskat och
velat det?

— Jo, för jag visste, att en sådan
fordran av mig skulle fört dig bort, och
då kunde jag inte avstå från dig. Men
nu kan jag.

— Och då frågar du inte efter om
jag kan.

— Nej, det gör jag inte, och det tjä-
nar ej något till att vi mera tala om
detta. Jag vill att det skall vara förbi
med allt mellan oss nu, jag vill att vi
skola leva som främlingar för varandra.
Glöm att du är Erlands far, glöm att vi
varit lyckliga. Gå tillbaka till din hustru
och till dina barn, där är din plats. Nu
lämnar jag dig ensam med gossen. Säg
farväl till honom nu, för du ser honom
ej mera som din son. Farväl! — hon
räcker honom handen. Tack för den
lycka du skänkt!

Doktorn gör ej ett försök att hålla
hennes kvar. Han tror henne, tror att
hon känner som hon säger, tror att hon
lämnar honom av rädsla för att mista
sin ensamrätt över barnet. Han tror att
hennes stora, vackra, modiga handling,
detta hon gjort för honom och gossen,
ej var gjort av en fri, stolt kvinna, som
glatt och i kärlek gav sitt offer, utan av
en feg, piskad slavinna, som handlat som
hon gjort av fruktan att eljest förlora

honom. Hon var ej längre den han trott,
och vad han nu kände för henne lik-
nade mest medömkan. Han ser ej att
hennes ögon stå fulla av tårar, hör ej
att rösten darrar. Allt är som ett töcken
för honom. Mekaniskt fattar han hennes
framräckta hand. — Tack för vad du
varit för mig, säger han, men det hörs
att hans tankar äro långt borta.

Ellen går, i det sista med bibehållen
självbehärskning.

På knä bredvid sin sons bädd faller
doktor Elliot. Här säger han farväl till
sitt rätta äktenskap, till sina vidare för-
hoppningar på lycka i livet. Och den
starke mannen gråter. En förtvivlad gråt,
över livet, hans eget, hela mänsklighe-
tens, det hårda, skoningslösa, underliga
livet.

Men inne i det mörka rummet bredvid
står Ellen vid fönstret och blickar ut på
folktomma gator. Hon vrider sina hän-
der, hela hennes kropp skakar, men
hennes sorg lättas ej av tårar. Stelt för-
tvivlad stirrar hon framför sig. Hon ta-
lar halvhöga ord, som trodde hon sig
bikta sina tankar för en förstående vän.

— Det är bäst så för honom, han
bör stanna hos sin hustru, hon skulle
aldrig rest sig mer, om han gjort henne
illa. Och då måste han ha denna tro
om mig, då står jag ej längre så högt
över henne, han finner snarare tröst då.
Och även för hennes skull vill jag detta.
Hon är så vek och späd, och hon har
inte något annat än honom, ty utan ho-
nom äro ej heller barnen något för henne.
Jag har så mycket, jag är rik på allt
och har alltid min son. Därför har jag
rivit ner hans tro på mig, därför har jag
gjort honom mycket ont nu. Men det
blir bra, snart blir det bra. Hon säger
detta högt gång på gång som för att
tysta den tvivlande rösten i sitt inre.
— Blir det bra, har du gjort rätt, var
hon, den svaga kvinnan, värd offret?

Slut.

Kvinnodagen i utlandet.

Praktiga demonstrationer i Tysk-
land, Österrike, Schweiz och
Holland.

Kvinnodagen synes fått mycket stor
tillslutning i utlandet och hämta vi
från Soc. Dem. följande sammanfattning
över dess avhållande:

I Berlin hölls under söndagen ej
mindre än 39 kvinnodagsmöten. De
största tillgängliga möteslokaler hade
tagits i anspråk, men tillloppet var så
stort att tusentals kvinnor ej kunde
komma in. De tillstädeskomna männen
drogo sig överallt tillbaka för att be-
reda plats åt sina demonstrerande klass-
systrar, och där så var möjligt anskaf-
fades reservlokaler, men utrymmet blev
dock otillräckligt. Polispresidenten Ja-
gows reklam för den röda veckan hade
tydligt haft en storartad verkan.

Hela Berlins polisstyrka var mobili-
serad och väpnad till tänderna — hr

v. Jagow hade tydligen befarat en kvinnorevolution. Här och var på gatorna slöto sig arbeterskorna samman i demonstrationståg på åtskilliga hundratal, och då, voro genast revol- verbeväpnade polismän framme och spärrade vägen. Över huvud fingo dock ordningens upprätthållare ingen anledning att skära nya lagrar på de rösträttskrävande arbetarkvinnornas bekostnad.

Vid samtliga möten antogs en resolution, i vilken allmän, lika och direkt rösträtt för val till samtliga lagstiftande och förvaltande korporationer kräves för manliga och kvinnliga medborgare som fyllt 20 år. Samtidigt betonas att det socialdemokratiska partiet är det enda politiska parti som principiellt erkänner och kämpar för kvinnornas medborgerliga likställighet.

I det övriga Tyskland fick kvinnodagen en imponerande tillslutning i de flesta storstäder. I Leipzig, Dresden, München, Nürnberg, Hannover, Magdeburg m. fl. platser voro alla möteslokaler, som kunde uppdrivas, fyllda av rösträttskrävande arbetarkvinnor. Sålunda höllos i det katolska München ej mindre än nio massmöten.

I Österrike var deltagandet i kvinnodagen livligare än någonsin. I det tyska Österrike höllos inalles under söndagen ej mindre än 200 möten, därav 13 i Wien. I Prag hade de tjeckiska partivännerna anordnat ett synnerligen lyckat kvinnomöte och i hela Böhmen uppgick antalet kvinnodagsmöten till 38.

I Schweiz höllos ej mindre än 29 kvinnodagsdemonstrationer, som i allmänhet voro talrikt besökta, trots det ruskiga vinterväder som rådde på söndagen.

I Holland högtidlighölls kvinnodagen med sammanlagt 70 möten. I Amsterdam var ett stort demonstrationståg anordnat, som dock stördes av ihållande ösregn. De flesta talarna på de holländska mötena voro kvinnor.

T. o. m. i Bulgarien, där under söndagen nyvalen till sobranjen ägde rum, hade kvinnodagen ej blivit alldeles bortglömd. Ett i »Vorwärts» publicerat telegram från Sofia frambar en hälsning till Tysklands arbetarkvinnor från deras kämpande medsystrar i Bulgarien.

Rosa Luxemburg,
den tyska partikamraten, som ådömts 1 års fängelse för modig och djärv fredsagitation.

Inför rätta yttrade hon bl. a.:

''Vi socialdemokrater hava den uppfattningen att krig endast kan äga bestånd så länge som folkmassorna antingen entusiastiskt deltaga däri, emedan de anse att kriget är någonting riktigt, eller så länge de tålmodigt underkasta sig detsamma. Då åter det stora flertalet av folket kommer till den övertygelsen, att kriget är något barbariskt, osedligt, reaktionärt och folkfientligt — då bliva krigen omöjliggjorda. Att väcka övertygelsen om att kriget är barbariskt, det är just den uppgift vi socialdemokrater uppställa för oss. Avgörandet om militarismens vara eller icke vara ligger hos massan av arbetande män och kvinnor, icke hos den lilla del av folket, som är instuckat i militärrocken.''

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Kiruna soc-dem. kvinnoförening.

Kiruna soc-dem. kvinnoförening avhöll för en tid sedan sitt årsmöte. Inkomster och utgifter ha under året balanserat på 630 kr. Klubben har avhållit 21 ordinarie möten, ett stort agitationsföredrag över ämnet »Kvinnan och det allmänna», samt en *standarinviigningsfest* med föredrag över ämnet »Framtidens kvinna», båda föredragen hållna av Agnes Söderquist från Västerås. Föreningen har under året sålt 1,200 ex. Morgonbris, inköpt ett standar för 150 kr. och givit 85 kr. i gratifikation. Föreningen har under året haft ett angenämt besök av Malmbergets Kvinnoklubb, därvid flera viktiga frågor för vårt gemensamma arbete diskuterades. Särskilt må nämnas frågan om ett distrikts bildande för att vi bättre skulle kunna tillvarata våra

ntressen, i synnerhet som vi här uppe i nordligaste Sverige nästan äro hänvisade till oss själva med agitationen för kvinnans frigörelse. Beslutades dock bordlägga frågan tills vidare, men den kommer säkert igen som motion till nästa kvinnokongress. Medlemsantalet har något ökat under det gångna året. Vår förening har dessutom genom arbetarkommunen, i vars styrelse föreningen har varit representerad med en medlem, insatt flera kamrater i kommunala institutioner, såsom i fattigvårdsstyrelsen, pensionsnämnden och barnavårdsnämnden. *Må varje kamrats motto för det kommande arbetsåret bli: mer och mer upplysning och bildning i sociala och allmänbildande ämnen!*

Det sista halvårets styrelse återvaldes enhälligt, nämligen Maria Källstrand, ordf., Hilda Lundkvist, sekr., Hanna Jonsson, kassör, Anna Karlsson, vice ordf., Alma Hallberg, vice sekr. Suppleanter: Ida Larsson och Linda Lindman. Revisorer: Märtha Åberg och Anna Mauritzon. Revisorssuppleanter: Elin Bodin och Emelia Pettersson. Till sist en kamrathälsning landet runt och ett fyrfaldigt leve för vårt stora mål: kvinnans likställighet med mannen.

För Kiruna soc-dem. kvinnoförening:
H—a L—st.

Från Malmbergets soc.-dem. kvinnoklubb.

Efter som undertecknad fått i uppdrag att lämna referat till Morgonbris över klubbens arbete för föregående år får härmed meddelas följande:

Malmbergets soc.-dem. kvinnoklubb avhöll sitt årsmöte den 12 januari, varvid den föredragna års- och revisionsberättelsen godkändes.

Under år 1913 har klubben avhållit 23 ordinarie möten, en del gemensamt med Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb samt soc.-dem. ungdomsklubben här. Dessutom har klubben varit inbjuden av Kiruna kvinnoförening.

Klubben har anordnat ett allmänt föredrag här och ett i Koskullskulle samt tagit initiativ för bildandet av en barnsångkör, försålt 100 ex. »Dikter och Dialoger» samt 1,300 ex Morgonbris. Bortskänkt till olika föreningar och kamrater kr. 87:96 och i gratifikation 15 kr.

Under år 1913 ingick i klubben 19 nya medlemmar, så att klubben vid årets slut bestod av 64 aktiva och 8 passiva medlemmar.

Inkomster och utgifter ha balanserat med kr. 1,000:—.

Klubbens ekonomiska tillgångar:

Kontant i kassan	50:—
Innestående i bank	30:—
Byggnadsföreningen Folkets hus	250:—
Tryckeriaktiebol. Norrskenet	50:—
Förlagsaktiebolaget Fram	50:—
Koop. Handelsföreningen	50:—
Mjölförsäljningsfören. Solidar	30:—

Till styrelse för innevarande år valdes: Ordf. Anna Tegman, vice ordf. Maria Sandgren, sekr. Klara Lindkvist, vice sekr. Hilma Lundberg, kassör Anna Håkansson.

På grund av lokalförhinder kunde den internationella kvinnodagen ej firas den 8:de, men den firades i stället den 10:de mars, då klubben hade sitt ordinarie möte. Till detta möte voro inbjudna Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb jämte utomstående kvinnor, som intressera sig för vårt arbete.

På mötet förekom först ett anförande av en kamrat om dagens betydelse, dels deklamation, uppläsning, sång och musik samt sång av barnkören under ledning av herr Burlin. Det i allo lyckade mötet avslöts av ordf., sedan vi haft nöjet hälsa 4 nya medlemmar välkomna i vår klubb.

Kamrater, nu samlas vi åter! Fram tåga vi led efter led, ty röda och härliga fanor oss kalla till samling: Kom med! Må ingen sin plikt nu förglömma! Er plats, proletärer, ni vet. Vad knappast vi nu våga drömma, blir en gång en verklighet.

Med partihälsning
H. L.

Vid skiljevägen.

Den lilla stugan i skogsbrynet ligger nästan inbäddad i massor av snö. Genom det låga fönstret glimma vänliga ljusstrålar den enslige vandraren till mötes. En livlig brasa sprakar på den stora gammalmodiga spiselhällen. Bordet med den snövita duken tillika med de gamla, men väl vårdade möblerna, göra det lilla rummet mycket trevligt och inbjudande. En skarp kontrast till allt detta utgöra stugans innevägnare, de båda kvinnornas sorgsna anleten.

— Mitt älskade barn! utbrister den äldre kvinnan. Huru tänker du egentligen att göra nu? Du ämnar väl icke överge din gamla moder?

— O, moder min! Har jag väl något annat val? svarade den unga flickan. I morgon börjas ett nytt år, och du vet fullkomligt väl, att enligt min uppgörelse vid fabriken är detta min sista dag, på vilken ett beslut måste fattas. Jag kan icke göra vad orätt är. All den stund bolaget avskedat en man, som varit i deras tjänst i tjugo års tid, därför att han vågat uppträda till sina kamraters försvar. Dessa kamrater hade fejt nog lämnat honom i sticket, då det började bli allvar. Även om icke Gustav ägt min varmaste tillgivenhet hade jag icke kunnat handla annorlunda. Jag vet, att jag går ett ovisst öde tillmötes, emedan Gustav icke har någon plats. Men skulle jag väl kunna svika honom, som varit så god emot oss! Huru hade det gått för oss under

hela min sjukdom om vi icke haft honom att lita på!

— Ja, du har rätt, svarade modern. Gustav är en ädel man. Att han blivit så orättvist behandlad av fabriksherarna kan jag icke förlåta. Men jag tror mig ändock kunna säga vem som egentligen har den största delen däruti.

Lisa såg bedjande upp i sin moders ansikte och utbrast: — Moder! Uttala ej hans namn, låt oss ej riva upp gamla sår, vilka för länge sedan borde vara läkta! Axel har djupt förbrutit sig. Gud vet hurudana männen äro nu för tiden, ty den flicka de själva förkasta unna de likväl icke någon annan.

Samtalet avbröts. Tunga steg hördes utanför stuguknuten. Några slag på ytterdörren förvissade de båda kvinnorna om, att någon önskade komma in.

— Gud sig förbarme! utbrast den gamla. Främmande så sent en nyårsafton! Vad kan detta betyda?

Lisa gick ut för att öppna dörren. Hon ryggade förskräckt tillbaka då hon märkte vilken den besökande var. Hon behärskade sig dock och sade: — Vad i all världen för dig hit så sent i afton?

Axel skakade snön av sig och steg före Lisa in i stugan. Han hälsade artigt på mor Karin och räckte henne handen. Mor Karin fattade den och kastade en sträng blick på den unge mannen, under det att hon yttrade:

— Har jag icke en gång för alla sagt dig, att du icke mer skulle sätta din fot inom våra dörrar? Du har med dina handlingar visat vad för slags man du är, och jag trodde icke att du mer skulle oroa oss.

Den unge mannen svarade: — Jag kunde väl icke låta Lisa resa sin väg utan att försöka få henne att avstå därifrån; emedan jag anar att det ej kommer att gå henne väl. Vänd till Lisa fortfor han: — Du vet ej huru innerligt gärna jag önskar att jag hade detta år tillbaka och att jag ännu en gång stode vid avgörandet, ty nu inser jag huru illa jag har handlat. Jag vill likväl icke giva upp hoppet angående dig, Lisa, ty du måste till vad pris som helst bliva min.

Lisas ögon flammade av vrede. Hon utropade: — Håll upp, Axel! Du menar väl icke att jag, en kvinna med vaken blick över dina onda gärningar, likväl skulle giva mig åt dig. Min kärlek till dig har du själv dödat; att väcka densamma till liv, därtill äger du icke makt. Den man, jag valt att följa genom livet, är en man med en fast och ädel karaktär, färdig att kämpa emot orättvisor och förtryck. Jag följer honom av egen fri vilja, lämnar mitt hem och min gamla moder, vilken icke ens försöker hålla mig tillbaka, emedan hon tillfyllest förstår motivet för min handling. Vi måste skiljas, du och jag. Detta sade jag dig förra gången, då du var här, och du borde icke nu hava stört oss denna afton, den sista jag har att tillbringa hos min moder.

— Lisa! utropade Axel. Är detta ditt sista ord, har du icke en vänlig blick för din barndoms vän?

Lisa tryckte handen mot sitt häftigt klappande hjärta och pekade på dörren: — Förstår du icke, att våra vägar

Adresslista.

Soc.-dem. kvinnokongressens arbetsutskotts ordförande:

Agda Östlund, Upplandsgatan 61, 4 tr., Stockholm. Allm. tel. Vasa 20 86.

Morgonbris' redaktion:

Anna Lindhagen, Stockholm.

Morgonbris' expedition:

Signe Svensson, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Allm. tel. 244 36.

Soc.-dem. Kvinnoklubbar:

Arvika: Fru Lydia Johansson, Fabriksgatan 38.
Billesholm: Fru Emma Olofsson, Postfack 81.
Bjuv: Fru Karolina Persson, Kronan.
Boden: Fru Bertha Wärmie, Lokstallet.
Borlänge—Domnarvet: Fru Anna Eriksson Bryggaregatan 11.
Boxholm: Emelia Lindvall, Flemminge.
Eskilstuna: Fru Ida Adamsson, Släggan 7.
Eslöv: Fru Elna Björklund, Tempelgatan 8.
Falun: Fru Hilma Hellberg, Örnäsgatan 4.
Furulund: Fru Olivia Lindstedt.
Gellivara: Fru Hanna Pettersson, Järnvägen.
Grängesberg: Fru Hilma Ström, Blåns 23 B.
Gävle: Fru Signe Andersson, N. Kungsg. 27.
Hälsingborg: Fru Kristina Johansson, Södra Bazaren, Södergatan 74.
Karlshamn: Fru Bernbardina Bengtsson, Bryggarna.
Karlskrona: Fröken Dora Gustafsson, Blekinge Folkblad.
Karlstad: Fröken Hulda Andersson, Mariedalsgatan 17.

Karlskoga: Fru Maria Karlson, Bofors.

Kiruna: Ordf. fru Maria Källstrand, Bostad 30. Kassör fru Hanna Jonsson, Berg, Asp-lunds gård.

Kjävlinge: Fröken Betty Nordin, Skofabriken.
Kuggeboda: Fröken Alma Nilsson, Koop. Handelsföreningen.

Landskrona: Fru Ida Thuresson, N. Infartsgatan 3.

Linköping: Fru Agnes Lind, Kafé »Berget».

Luleå: Fru Otilia Vikström, Tjärhövgatan 9.

Lund: Fru Augusta Lindström, Östra Mårtensgatan 19.

Lysekil: Fru Anna Larsson, Kronberget 5.

Malmberget: Fru Klara Lindkvist, byggm. Ölunds gård.

Malmö: Fru Mathilda Persson, Södra Långgatan 9.

Motala: Fru Hilda Utter, Folkets Hus.

Norrahammar: Fru Axia Grunditz.

Norrköping: Fru Anna Gustafsson, Munkgatan 4.

Nyköping: Fru Georgina Jonsson, Brunsgatan 28.

Nynäshamn: Fru Agnes Thysén.

Ortviken: Fru Jenny Bergkvist, Ortviken pr Sundsvall.

Oxelösund: Fru Klara Pettersson, Konsumtionsföreningen.

Persberg: Fru Lydia Naäs.

Ronneby: Fröken Rebecka Svensson.

Saxemora: Fröken Helga Pettersson, Koop. affären.

Skromberga: Fru Betty Olsson, Folkets hus, Ekeby.

Smedjebacken: Fru Hanna Sikström, Folkets hus.

Sparreholm: Fru Anna Svensson, Hagag. 3.

Stockholms Allm.: Fru Anna Karlsson, Jungfrugatan 41 B, 3 tr.

Stockholms södra: Fru Ruth Gustafson, Hagagatan 18, 4 tr. ö. g.

Sundsvall: Fröken Elin Bergqvist, Folkets Hus.

Södra Nyhamn: Fru Anna Andersson, Essviks Hushållsförening.

Trelleborg: Fru Olivia Nordgren, Arbetets expedition.

Västervik: Fru Hanna Larsson, Östermalm 7.

Västerås: Fru Agnes Söderquist, Kungsgat. 4.

Ystad: Fru Sigrd Møller, Dammgatan.

Åhus: Fru Ella Thorsson, Östra planteringen.

Örebro: Fröken Josefina Ljungström, Bergsgatan 24.

Kommissionärer!

Inbetala rest å MORGONBRIS!

Den, som till kongressen är skyldig för mer än två nummer, kommer att där offentliggöras.

GLÄDJANDE NOG har på det nya året Morgonbris erhållit många nya kommissionärer och kvinnoklubbarna hava i stort antal höjt upplagan, därav en del med ända till 100 proc. Vi uppmana flera följa exemplet, ty vi tro att på en hel del platser tidningen kan spridas i större utsträckning än vad som nu göres.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmånliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,
Vasagatan 52, STOCKHOLM.

NU ÄR DET MINSANN INTE SVART ATT
FA EN FIN OCH BRA TVÄTT SE'N VI
FATT KRONANS TVÄTTPULVER!

Partilager i Stockholm hos **Daw. Dahl,**
Trievaldsgränd 3. Allm. tel. 252 52. Riks.
29 07.

Partilager för Landsorten hos **A.-B. Tekn. Fabr. Kronan** i Karlstad. Ordertelefon 10 89.

Ett fint klädningstyg 4:

innehållande 6 meter dubbel-
bred Croisé för endast kr.

Tyget är smärutigt svart och vitt samt liknar fullkomligt helylle. För våren och sommaren det mest omtyckta tyg till såväl vuxna som barn. Pr meter 67 öre. Köpare, som ej blir fullkomligt belåten, får returnera tyget och återfå pengarna.

GRATIS lämna vi varje person, som köper 6 mtr tyg och åberopar denna tidning, den populära kokboken Lilla Kokfrun. Köpare av 12 mtr tyg erhåller Lilla Kokfrun och Hembagaren. Gratispresenterna gälla endast order som inkomma under april månad.

Varuhuset Manufactur, Lilla Vattugatan 21,
STOCKHOLM.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 3:dje fredagen i varje månad kl. 7 e. m. å Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ord. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppörd tredje fredagen kl. 7 e. m. första månaden i kvartal å Bryggeriarb.-förb. exp.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)
avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i
varje månad kl. 8 e. m.

Obs.! Lokal i P-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb av-
håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje månda-
gen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl.
8,30 e. m.

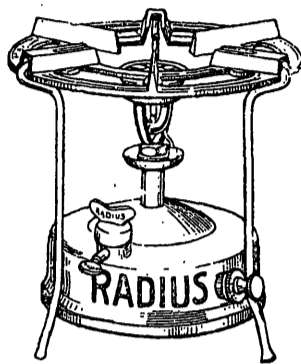
Styrelsen.

**Hälsingborgs soc.-dem. kvinno-
klubb** avhåller möte 1:sta och 3:dje månda-
gen i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 e. m.
Sjukkassan har uppörd andra mötet i
månaden.

Styrelsen.

Arbetarebanken

Avdelningskontoret: **Kungsgatan 60.**
Betalar högsta Depositions- &
Kapitalräkningsränta.

med patenterad tändanordning,
är numera marknadens förnämsta
fotogen-gas-kök.

Finnes i varje välsorterad järn- & bosättningsaffär,
ävensom i kooperativa affärer.

RADIUS-KÖKENS detaljer passa till andra
fotogen-gas-kök.

Prova vår nya patenterade *tystbrännare*, som äntligen
löst problemet för denna typ av brännare!

Aktiebolaget RADIUS, Stockholm.

Aktiebolaget**Stockholms Folkbank**

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.

Kommendörsgatan 25.

Avdeln.-kontor: Upplandsgatan 15.

Fleminggatan 59 B.

Lidingö Villastad.

Depositions-Ränta } 4 1/2 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }

Sparkasse-Ränta 4 1/2 proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

Svenska Lifränteförsäkringsbolaget**Framtiden.**

Lifränteförsäkring,
Folkförsäkring,
Livförsäkring.

Ny försäkringssumma under 1913
över 12,000,000 kr.

**Kvinnan motarbetar
sitt eget bästa**

när hon avråder mannen att teckna försäk-
ring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På
grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre
premier i **DE FÖRENADE**. Premiebe-
frielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. för-
måner.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb
avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje mån-
dagen varje månad kl. 4 e. m. Lokal: Nya
Folkets Hus.

Styrelsen.

**ALLMANNA
PENSIONS-FÖRSÄKRINGS-
BOLAGET**

meddelar

Lifförsäkring
af alla slag.

Lifförsäkringsbestånd:
C:a 46,340,000 kr.

Fonder:
C:a 6 mill. kr.

**Malmbergets soc.-dem. kvinno-
klubb** avhåller ordinarie möte andra och sista
måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen.